

מלאכת מכה בפטיש ותיקון כלי – סיכום כללי

שוע"ר סי' שב

ה' דרך האומנים העושים כלי מתכת להכות בפטיש על הכלי אחר שנגמר, כדי להשוות עקמימותו בהכאה זו, והכאה זו היא גמר מלאכת הכלי, והוא אב מלאכה, שהיתה בכלי המשכן. וכל העושה שום דבר שהוא גמר עשיית הכלי ותיקונו, הרי גמר זה נחשב למלאכה, והוא תולדות מכה בפטיש שהיה במשכן, כגון הצר צורה בכלי העומד לציירו, אפילו לא צייר אלא מקצת הצורה, הרי עשה מקצת גמר הכלי וחייב, שאף שהציור מצד עצמו אינו חשוב מלאכה, מכל מקום עכשיו שהכלי נגמר וניתקן על ידו הרי הוא נחשב למלאכה. וכן כל העושה איזה תיקון לכלי, הרי תיקון זה נחשב למלאכה, וחייב. ואין צריך לומר העושה כלי מתחילתו שחייב משום מכה בפטיש, אף אם הוא בענין שאין בו משום בונה.

שוע"ר סי' שיג

יט לא אמרו שאין בנין וסתירה בכלים, אלא בבנין גרוע ... אבל העושה כלי מתחלתו, הרי זה בנין גמור וחייב משום בונה ... וכן התוקע העץ בתוך הקרדום להיות לו לבית יד, חייב משום בונה.

שוע"ר סי' שיד

א חבית של חרס שאינה מחזקת ארבעים סאה, שנשברה ודיבק שבריה בזפת, מותר לשברה בשבת, בין ביד בין בכלי, כדי ליקח מה שבתוכה, ואין בה משום סתירה, מפני שאינה בנין גמור. **ובלבד שלא יתכוין, לנקבה נקב יפה שיהא לה לפתח נאה, שאם כן הרי הוא מתקן כלי, וחייב משום מכה בפטיש.**

שוע"ר סי' ש"ז

ו מתירין בית הצואר מקשר שקשרו כובס, שאינו קשר של קיימא, שרוב הפעמים מתירין אותו ביומו מיד אחר הכביסה. אבל אין פותחין אותו מחדש, מפני שהוא מתקן כלי, וחייב משום מכה בפטיש ... **אפילו אם כבר נפתח בית הצואר, רק שחזר האומן ותפרו ביחד** כדרך שהאומנים עושים, או שקשרו האומן, ואינו יכול להתירו אסור לחתוך החוטין. במה דברים אמורים בקשר זה **שקשרו האומן קודם גמר מלאכת הבגד**, שחתיכת חוטי קשר זה יש בה משום מכה בפטיש, לפי שהיא גמר מלאכת הבגד, שעל ידי כך מתוקן הבגד ללבשו וקודם לכן לא היה מתוקן מעולם ללבשו, וכל דבר שהוא גמר מלאכה יש בו משום מכה בפטיש כמו שנתבאר בסי' ש"ב. אבל שאר קשירות שנקשרו אחר גמר מלאכת הבגד, כגון קשרי הכיבוס או המשיחות שבכתונת שנקשרו ואינו יכול להתירן, מותר לחתכן. ומכל מקום אין להקל בפני עם הארץ אלא יעשה בצנעא.

שוע"ר סי' שכג

ח להטביל כלי חדש בשבת ... אסרוהו חכמים מפני שדומה למתקן כלי ממש שהוא אב מלאכה ... ואם הוא כלי שראוי למלאות בו מים, ימלאנו מים מן המקוה ועלתה לו טבילה, **ואינו נראה כמתקן, מפני שאין הדבר ניכר שמתכוין להטבילו**, שהרואה אומר לשאוב מים הללו היה צריך.

שוע"ר סי' שכו

א אסרו חכמים לרחוץ כל גופו או רובו בחמין ... אפילו הוחמו מערב שבת. ז אדם מותר לטבול מטומאתו בשבת אפילו הצריך טבילה מן התורה כגון נדה וכיוצא בהם, מפני שאינו **נראה כמתקן אלא כיווד להקר.**

שוע"ר סי' שמ

י הרושם רשמים וצורות בשטר וכיוצא בהם כדרך שהציירים רושמים, חייב משום תולדת כותב. יז חתיכת תלוש מותרת לכתחלה ... מכל מקום אם על ידי זה מתקנו להשתמש בו איזה תשמיש, חייב משום תיקון כלי ... לפיכך אין שוברין את החרס, ואין קורעין את הנייר המותרים בטלטול, **כדי להשתמש בהם איזה תשמיש, מפני שהוא כמתקן כלי עיין סי' תק"ח.**

שוע"ר סי' תקט

י כלי הצריך הגעלה או ליבון, אסור להגעילו או ללבנו ביום טוב, מפני שהוא מתקן כלי ביום טוב. יא מותר ללבן ביום טוב כלי ברזל שאפו בו מאכל של גבינה כדי לאפות בו ביום מאכל של בשר ... לפי שאינו ניכר שמתקן כלי, אלא הוא מחממו כדי לאפות בו.

מ"מ פי"ב ה"ב

מדברי רבינו שכתב שהכל תלוי בכונתו, נראה שכל שאינו מתכוין אין ראוי לומר בו פסיק רישיה ולא ימות הוא וליחייב, מפני שכשהוא מתכוין הוא עושה מלאכה, **וכשאינו מתכוין אין בו מלאכה כלל**, שהרי אינו רוצה לעשות ממנו כלי.